

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

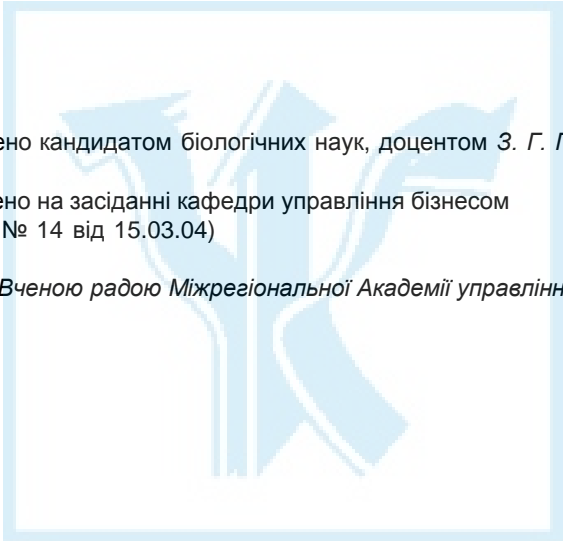

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни**

**“ОСНОВИ АГРОБІЗНЕСУ”
(для бакалаврів і спеціалістів)**

МАУП

Київ 2004

Підготовлено кандидатом біологічних наук, доцентом *З. Г. Гамкалом*

Затверджено на засіданні кафедри управління бізнесом
(протокол № 14 від 15.03.04)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Гамкало З. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи агробізнесу” (для бакалаврів і спеціалістів). — К.: МАУП, 2004. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи агробізнесу”, вказівки до виконання контрольної роботи, завдання для контрольних робіт і розробки плану маркетингу, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма курсу “Основи агробізнесу” складена з урахуванням вимог до підготовки висококваліфікованих спеціалістів у сфері туризму, особливо агротуризму, а також сучасних тенденцій у становленні вільного аграрного ринку та приватного сільськогосподарського виробництва.

Програма дисципліни “Основи агробізнесу” ґрунтується на системному підході до ефективної взаємодії всіх ланок виробництва в агросфері: зберігання, транспортування, переробка сільськогосподарської продукції і доведення до продажу шляхом налагодження управлінського, технологічного процесу, залучення матеріально-технічних і фінансових ресурсів для задоволення попиту і вимог споживачів.

Реалізація програми цього курсу здійснюється на лекціях з теоретичних і прикладних аспектів цієї галузі, семінарах, практичних навчальних турах, бізнес-тренінгах, а також шляхом ознайомлення із демонстраційними полями різних культур і технологій, пробного маркетингу продукції та навчальної практики.

Мета дисципліни “Основи агробізнесу” — ознайомити майбутніх спеціалістів з туризму з основним напрямком розвитку агробізнесу як важливим способом активізації туристичної діяльності і досягнення її ефективності. Для цього студент повинен:

- опанувати загальні закономірності, завдання, способи та прийоми успішного здійснення підприємницької діяльності в аграрній сфері та у сільській місцевості;
- набути навичок управління та організації сільськогосподарського виробництва за ринкових умов;
- засвоїти основи розробки ефективних механізмів співпраці між переробними підприємствами та сільгоспвиробниками;
- вивчити систему кредитно-фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників;
- набути навичок організації кооперативних формувань із забезпечення матеріально-технічними ресурсами, виробництва та реалізації продукції сільгоспвиробництва;
- навчитися здійснювати апробацію виробництва нових видів сільгосппродукції шляхом закладання демонстраційних полів та маркетингу;
- вивчити законодавче забезпечення розвитку агробізнесу;

- опанувати шляхи популяризації приватного господарювання і необхідності впровадження ринкових реформ;
- навчитися організовувати та здійснювати навчальні та прес-тури, круглі столи з актуальних питань розвитку агробізнесу.

Предметом вивчення агробізнесу є система економічних відносин між складовими агропромислового комплексу — від вирощування сільськогосподарської сировини до продажу готової продукції.

Дисципліна “Основи агробізнесу” пов’язана з науками, які мають спільний об’єкт вивчення, зокрема “Основи економічної теорії”, “Загальна теорія бізнесу”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка”, “Маркетинг” та ін. Окремі питання з цих курсів введені в програму дисципліни “Основи агробізнесу”, що суттєво поглиблює рівень підготовки майбутнього управлінця у сфері туризму.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ОСНОВИ АГРОБІЗНЕСУ”

№ пор.	Назва розділу і теми
	<i>I. Теоретичні основи агробізнесу</i>
1	Предмет і завдання курсу
2	Агропромисловий комплекс (АПК). Структура агробізнесу
3	Продовольчий маркетинг
4	Структурно-функціональна організація продовольчого маркетингу
5	Зберігання, переробка і дистрибуція продукції
6	Проблеми розвитку підприємництва в АПК
	<i>II. Агропродовольча система</i>
7	Продовольча проблема у світі
8	Стратегії сільськогосподарського виробництва
9	Аграрний ринок
10	Екологізація агробізнесу
	<i>III. Організаційна структура агробізнесу</i>
11	Організація виробництва у приватних господарствах
12	Організаційні форми агропромислового виробництва України
13	Сільськогосподарські виробничі та обслуговуючі кооперативи
14	Кредитні спілки
15	Правове регулювання агробізнесу
	<i>IV. Регіональна структура агробізнесу</i>
16	Територіальна організація агробізнесу в Україні
17	Агробізнес розвинених країн
18	Особливості агробізнесу у країнах Східної Європи і СНД
19	Агробізнес у країнах, що розвиваються

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ОСНОВИ АГРОБІЗНЕСУ”

Розділ I. Теоретичні основи агробізнесу

Тема 1. Предмет і завдання курсу

Зміст, предмет, завдання науки. Місце дисципліни “Основи агробізнесу” в системі наук. Теоретичні та методичні основи. Понятійно-термінологічний апарат.

Література [14; 26; 42; 49; 52; 56; 58]

Тема 2. Агропромисловий комплекс (АПК). Структура агробізнесу

АПК та його характеристика. Елементарний, регіональний і приміський АПК. Розвиток агропромислової інтеграції та формування АПК. Призначення та склад інфраструктури агропромислового виробництва. Функції агросервісу. Інформаційне обслуговування АПК. Соціальна інфраструктура у сільській місцевості.

Блок сільськогосподарського виробництва. Блок виробництва засобів виробництва для сільського господарства. Блок зберігання сільськогосподарської продукції. Блок агросервісу. Блок переробки сільськогосподарської сировини. Блок реалізації сільськогосподарської продукції.

Література [5; 9; 15–17; 20; 24; 27; 42; 45; 47; 55; 61]

Тема 3. Продовольчий маркетинг

Система продовольчого маркетингу. Особливості попиту на продовольчі товари. Організація і функціонування продовольчого маркетингу. Функції маркетингу. Роль і місце сільськогосподарського виробництва та переробного комплексу у системі продовольчого маркетингу. Збут сільськогосподарської продукції. Канали збуту, форми і методи реалізації продовольства.

Література [18; 39; 40; 43; 51; 56; 58]

Тема 4. Структурно-функціональна організація продовольчого маркетингу

Основні принципи організації продовольчого маркетингу. Елементи системи продовольчого маркетингу. Цінова стратегія. Оптимізація товарного асортименту та руху товарів. Рекламна діяльність. Базові принципи фінансового планування. Розробка Грос Марджину. Розробка бізнес-плану.

Література [16; 18; 30; 39; 40; 42–44; 51; 58]

Тема 5. Зберігання, переробка і дистрибуція продукції

Роль процесу зберігання сільськогосподарської продукції в агробізнесі. Сучасні тенденції у технологіях зберігання сільськогосподарської продукції. Роль переробної промисловості в агробізнесі. Маркетингові функції переробників сільськогосподарської сировини. Сучасні тенденції розвитку переробної промисловості. Закон ринкових зон. Основні ринки переробників сільськогосподарської сировини і харчових продуктів.

Література [10; 22; 38; 52; 56; 58; 66]

Тема 6. Проблеми розвитку підприємництва в АПК

Специфічні проблеми розвитку підприємництва в АПК. Макро-економічні причини стримування агробізнесу. Роль суб'єктивних чинників. Заходи стимулювання розвитку агробізнесу.

Література [2–4; 6; 7; 9; 11–13; 15; 22; 26; 38; 41; 42; 44]

Розділ II. Агропродовольча система

Тема 7. Продовольча проблема у світі

Основні тенденції виробництва продовольства у різних регіонах світу. Прогнозування виробництва продовольства і попиту на нього. Методи збільшення продовольчих ресурсів

Література [32; 45; 54; 58]

Тема 8. Стратегії сільськогосподарського виробництва

Адаптація сільськогосподарських підприємств до ринкових умов. Формування структури угідь і організація території. Особливості формування сівозмін. Обробіток ґрунту. Принципи формування систем удобрення.

Література [3–5; 15; 22; 26–28; 33; 38; 49; 62]

Тема 9. Аграрний ринок

Поняття і структура аграрного ринку. Специфічні риси аграрного ринку. Класифікація конкурентних структур.

Ринок землі. Земельна реформа в Україні як передумова розвитку ринку землі. Структура земельних угідь і агрокліматичні ресурси України. Агровиробнича характеристика основних типів ґрунтів України. Земельний кадастр і моніторинг земель.

Ринок продовольства. Особливості попиту на продовольчу продукцію. Функціонування ринку продовольства. Місткість продовольчого ринку та його регіональні особливості. Ринок рослинницької і тваринницької продукції.

Література [7;12; 18; 19; 21; 24; 35; 53; 62; 74]

Тема 10. Екологізація агробізнесу

Основні принципи екологічного сільського господарства. Тенденції розвитку екологічного землеробства в Європі. Економіка екологічного землеробства. Вплив сільськогосподарського виробництва на стан довкілля. Вплив переробних підприємств на стан довкілля. Економічні механізми екологізації агробізнесу.

Література [8; 10; 56; 58; 71]

Розділ III. Організаційна структура агробізнесу

Тема 11. Організація виробництва у приватних господарствах

Організація сільськогосподарського виробництва у селянських (фермерських) господарствах. Становлення і розвиток фермерства в Україні. Форми кооперації фермерів. Типи фермерських госпо-

дарств. Правові основи створення селянських (фермерських) господарств. Оцінка основних природних чинників. Оцінка основних засобів виробництва. Економічна оцінка господарської діяльності. Планування рентабельності рослинництва і тваринництва

Література [3; 4; 16; 27; 33; 44]

Тема 12. Організаційні форми агропромислового виробництва України

Правові основи колективних сільськогосподарських підприємств. Організаційні форми агропромислового виробництва: агропромислові комбінати, агропромислові об'єднання (виробничі та науково-виробничі системи), агрофірми, агроконсорціуми, спільні підприємства, міжнародні продовольчі компанії.

Нові форми підприємництва на селі. Лізинг. Види лізингових операцій. Основні форми лізингу. Машинно-технологічні станції.

Література [3; 11; 15; 20; 27; 31; 36; 37; 41; 52; 61; 65; 67; 70; 73]

Тема 13. Сільськогосподарські виробничі та обслуговуючі кооперативи

Характеристика сільськогосподарських виробничих кооперативів (СГВК). Порядок і основні етапи створення СГВК. Права й обов'язки членів СГВК. Правові документи регулювання діяльності СГВК. Специфіка створення і функціонування СГВК. Обов'язкове й асоційоване членство в СГВК як альтернатива приватно-орендним підприємствам. Пайові відносини в СГВК.

Організаційно-економічні основи формування. Організаційні і ринкові чинники розвитку кооперативних підприємств. Моделі фінансово-господарського механізму сільгоспокооперативів. Споживча кооперація. Об'єднання кооперативів. Пайові відносини у сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах. Моделі обслуговуючих кооперативів.

Література [11; 38; 56; 58; 60; 61; 67]

Тема 14. Кредитні спілки

Засади діяльності кредитних спілок. Функції та напрямки діяльності. Створення кредитних спілок. Управління кредитною спілкою. Економічні засади діяльності. Об'єднання кредитних спілок.

Література [25; 41]

Тема 15. Правове регулювання агробізнесу

Державне регулювання і ринкові механізми. Функції органів державного регулювання. Форми та методи регулювання агробізнесу. Світовий досвід державного регулювання агробізнесу.

Література [1–13; 23; 35; 63; 68; 69]

Розділ IV. Регіональна структура агробізнесу

Тема 16. Територіальна організація агробізнесу в Україні

Агропромислові зони. Агропромислові райони. Спеціалізовані агропромислові зони і райони. Поліська агропромислова зона. Лісостепова агропромислова зона. Карпатський агропромисловий район. Кримський агропромисловий район.

Література [17; 19; 20; 22; 29; 34; 66; 72]

Тема 17. Агробізнес розвинених країн

Особливість розвитку сільського господарства розвинених країн. Основні організаційні форми агробізнесу в США. Агропромисловий комплекс і форми агробізнесу в Канаді. Агропромислова інтеграція в Японії. Агропромислова інтеграція і агробізнес у країнах ЄС.

Література [14; 16; 27; 28; 31; 33; 36; 54; 64]

Тема 18. Особливості агробізнесу у країнах Східної Європи і СНД

Основні напрямки аграрних реформ у країнах Східної Європи. Особливості розвитку агробізнесу в країнах Східної Європи. Формування національних агропромислових комплексів у країнах СНД. Аграрні перетворення і становлення агробізнесу в країнах СНД.

Література [26; 27; 54; 58; 64; 74]

Тема 19. Агробізнес у країнах, що розвиваються

Особливості формування національних агропромислових комплексів у країнах Африки. Агропромислові комплекси країн Близького Сходу. Розвиток агропромислового комплексу в країнах Південної і Південно-Східної Азії. Стан агробізнесу в країнах Латинської Америки.

Література [27; 54; 58; 64; 74]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, П, Л	1
Б, У, Я	2
В, Є, Ф	3
Г, Ю, Х	4
Д, Й, Р	5
Ж, С, Ш	6
З, Т, Щ	7
І, К, О	8
Е, Ї, Ц	9
М, Н, Ч	10

Мета контрольної роботи — перевірити рівень знань студентів теоретичного матеріалу і набутих практичних умінь під час вивчення курсу “Основи агробізнесу”, а також сприяти самостійному опрацюванню навчальної літератури, правових документів, статистичних матеріалів і результатів власних досліджень. Контрольна робота оформлюється згідно із діючими у МАУП “Методичними рекомендаціями з підготовки й оформлення контрольних завдань і робіт”.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Поняття “агробізнес” та його історичний розвиток.
2. Компонентна структура зернопереробного комплексу України.
3. Стадії процесу впровадження маркетингової діяльності на підприємствах АПК.

Варіант 2

1. Система зв'язків регіонального АПК.
2. Територіальна структура зернопереробного комплексу України.
3. Організаційна структура відділу маркетингу на підприємствах АПК.

Варіант 3

1. Передумови розвитку агробізнесу в Україні.
2. Компонентна структура цукробурякопереробного комплексу України.
3. Схема й етапи досліджень у продовольчому маркетингу.

Варіант 4

1. Функції продовольчого маркетингу.
2. Територіальна структура цукробурякопереробного комплексу України.
3. Етапи процесу рекламної діяльності в системі продовольчого маркетингу.

Варіант 5

1. Організаційні форми ведення сільського господарства в Україні.
2. Компонентна структура м'ясопереробного комплексу України.
3. Організація реалізації сільськогосподарської продукції.

Варіант 6

1. Призначення та склад інфраструктури агропромислового виробництва.
2. Територіальна структура м'ясопереробного комплексу України.
3. Основні заходи з управління і планування асортименту сільськогосподарської продукції.

Варіант 7

1. Державне регулювання агробізнесу.
2. Компонентна структура молокопереробного комплексу України.
3. Методика розробки цінової стратегії у системі продовольчого маркетингу.

Варіант 8

1. Агробізнес у розвинених країнах.
2. Територіальна структура молокопереробного комплексу України.
3. Організація матеріально-технічного забезпечення підприємства АПК.

Варіант 9

1. Ринок землі і продовольства.
2. Компонентна структура плодоовочепереробного комплексу України.
3. Загальна схема річного плану маркетингу на підприємствах АПК.

Варіант 10

1. Агробізнес у країнах Східної Європи і СНД.
2. Територіальна структура плодоовочепереробного комплексу України.
3. Система контролю у продовольчому маркетингу.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. “Зелена революція” та її наслідки для сільськогосподарського виробництва.
2. Причини виникнення поняття “агробізнес”.
3. Предмет і завдання курсу “Основи агробізнесу”.
4. Поняття агробізнесу та його історичний розвиток.
5. Історичний процес становлення агробізнесу.
6. Об’єктивні і суб’єктивні передумови формування агробізнесу.
7. Варіанти вертикальної інтеграції у сільському господарстві.
8. Продовольчо-сировинний підкомплекс АПК.

9. Структура продовольчо-сировинного підкомплексу.
10. Структурне визначення агробізнесу.
11. Функціональне визначення агробізнесу.
12. Цільова функція агробізнесу.
13. Агробізнес як складова економіки.
14. Агробізнес як вид підприємницької діяльності.
15. Основні агрегати (компоненти) агробізнесу.
16. Характеристика системи продовольчого маркетингу.
17. Види підприємницької діяльності, що належать до поняття продовольчого маркетингу.
18. Стадії впровадження маркетингової діяльності на підприємствах АПК.
19. Загальні принципи складання схеми маркетингу.
20. Сутність елементів маркетингу.
21. Базові методи розрахунку первісної ціни на продукцію АПК згідно з концепцією маркетингу.
22. Основні види цін, що використовуються для успішного просування на ринку нових виробів і послуг.
23. Суперечності у системі продовольчого маркетингу та їх розв'язання.
24. Чинники, які враховуються при визначенні цільової функції агробізнесу.
25. Зв'язок між платоспроможним попитом і товарною пропозицією.
26. Гнучкість доходу та її залежність.
27. Особливості попиту на продовольчі товари.
28. Суть методики аналізу ринку на продукти харчування.
29. Особливості товарної пропозиції продуктів харчування.
30. Визначення обсягу товарної пропозиції.
31. Функції продовольчого маркетингу.
32. Сільське господарство у системі продовольчого маркетингу.
33. Місце переробників сировини та виробників продуктів харчування у системі продовольчого маркетингу.
34. Канали збуту, форми і методи реалізації продукції.
35. Групи посередників у продовольчому маркетингу та їхня роль.
36. Роль інновації у системі маркетингу.
37. Види реклами та їх особливість.
38. Вимоги до реклами на продукти харчування.
39. Особливість розробки бізнес-планів на підприємствах АПК.

40. Суть закону ринкових зон.
41. Види продукції продовольчого комплексу за ступенем готовності.
42. Специфіка та структура аграрного ринку.
43. Конкурентна структура аграрного ринку.
44. Специфічні риси аграрного ринку.
45. Конкурентна ситуація сільського господарства щодо попиту і пропозиції.
46. Підприємництво у сільській місцевості та його основні напрямки.
47. Форми власності на землю.
48. Інфраструктура підприємництва на селі.
49. Склад сфер агропромислового комплексу.
50. Аграрна реформа і розвиток підприємництва.
51. Основні функції агросервісу.
52. Форми агросервісного обслуговування за умов ринкової економіки.
53. Лізинг у підприємстві.
54. Машинно-технологічні станції як різновид сервісного підприємства.
55. Сучасні проблеми розвитку підприємництва на селі.
56. Колективні та кооперативні засади організації сільськогосподарського виробництва.
57. Колективні сільськогосподарські підприємства та засади їх організації та функціонування.
58. Загальні принципи сільськогосподарської кооперації.
59. Суть поняття “територіальна організація агробізнесу”.
60. Передумови формування міжнародної системи агробізнесу.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗРОБКИ ПЛАНУ МАРКЕТИНГУ

Для набуття практичних навичок підприємницької діяльності в агробізнесі студентам пропонується виконати індивідуальні завдання, змістом яких є розробка плану маркетингу агропідприємства, мета якого — вихід на ринок продовольства із власною продукцією.

Успішне виконання студентами цього завдання потребує теоретичних знань з курсу “Основи агробізнесу”, опрацювання літературних джерел, матеріалів інтернет-видань тощо.

Схема розробки плану-маркетингу підприємства:

1. Назва підприємства, місцезнаходження.
2. Напрямок виробничої діяльності, види продукції.
3. Характеристика ринку продовольства.
4. Можливі конкуренти.
5. Обґрунтування цілей і стратегій маркетингу.
6. Прогноз кон'юнктури на плановий період.
7. Обґрунтування асортиментної політики підприємства.
8. Обґрунтування цін.
9. Характеристика упаковки.
10. Характеристика реклами.
11. Заходи щодо стимулювання збуту.
12. Кошторис маркетингу.
13. Характеристика стратегії маркетингу на 5 і 10 років.

Для розробки плану маркетингу пропонуються підприємства, розташовані у західному регіоні України:

1. ТзОВ “АГРОКООП” — виробник борошна.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 2500 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 т) — 1850 грн.

2. НВТП “АРВОМ” — виробник пельменів “Сибірські”.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 175 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 кг) — 7 грн.

3. ТзОВ “Астур” — виробник мінеральної води “Трускавецька”.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 500000 дал/рік.

Ціна одиниці продукції (1 дал) — 9 грн.

4. ВАТ “Львівський холодокомбінат” — виробник продуктів харчування.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 1200 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 кг) — 8 грн.

5. ТзОВ “Артор-Агро” — виробник комбікормів.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 5000 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 т) — 300 грн.

6. ВАТ “Львівський хлібозавод № 1”.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 10000 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 т) — 1200 грн.

7. ЗАТ “Західноукраїнська цукрова компанія” — виробник цукру.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 55000 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 т) — 2370 грн.

8. ПП “Чабак” — виробник ковбас.

Вихідні дані:

Виробнича потужність — 500 т/рік.

Ціна одиниці продукції (1 кг) — 9 грн.

Студенти можуть запропонувати власний варіант, узгодивши його з викладачем.

Для реалізації продукції вибирається один з ринків:

- товарні біржі;
- торгові дома;
- оптова торгівля;
- оптово-роздрібна торгівля;
- продовольчий ринок населеного пункту.

Результати розробки планів маркетингу розглядаються на практичних заняттях.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція* України. — К.: Либідь, 1996. — 26 с.
2. *Закон* України “Про власність” // *Голос України*. — 1991. — 24 квіт.
3. *Закон* України “Про господарчі товариства” // *Голос України*. — 1991. — 11 жовт.

4. Закон України “Про селянське (фермерське) господарство” // Уряд. кур’єр. — 1993. — 29 лип.
5. Закон України “Про колективне сільськогосподарське підприємство” // Голос України. — 1992. — 20 берез.
6. Закон України “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі” // Уряд. кур’єр. — 1996. — 15 серп.
7. Закон України “Про плату за землю” // Уряд. кур’єр. — 1996. — 19 жовт.
8. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” // Голос України. — 1991. — 24 лип.
9. Закон України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві” // Голос України. — 1992. — 12 черв.
10. Закон України “Про екологічну експертизу” // Голос України. — 1995. — 16 берез.
11. Закон України “Про сільськогосподарську кооперацію” // Уряд. кур’єр. — 1997. — 14 серп.
12. *Земельний кодекс України* // Уряд. кур’єр. — 2001. — 15 листоп.
13. *Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України* // Уряд. кур’єр. — 1999. — 8 груд.
14. *Аграрний бізнес-менеджмент: Учеб. пособие* / Сост. В. С. Сидоров. — М.: Рос. академия менеджмента и агробизнеса, 1997. — 444 с.
15. *Агропромисловий комплекс України: стан та перспективи розвитку (1990–2000)* / За ред. П. Г. Саблука, М. Я. Кропивка. — К.: ІАЕ УААН, 1999. — 252 с.
16. *Баккет М.* Фермерское производство: организация, управление, анализ: Пер. с англ. — М.: Агропромиздат, 1989. — 464 с.
17. *Балабанов Г. В.* Агропромышленные комплексы: территориальный системно-структурный анализ (на материалах Украины): Автореф. дис. д-ра геогр. наук. — К., 1992.
18. *Балабанов Г. В.* Продовольчий ринок України та суть геомаркетингового підходу до його дослідження // Укр. геогр. журн. — 1998. — № 4. — С. 8–13.
19. *Балабанов Г. В.* Территориальная сегментация продовольственного рынка Украины: Зернопродуктовый комплекс Ук-

- раины: структура и территориальная организация. — К.: УААР/ПАП, 1999.
20. *Балабанов Г. В., Кобзев О. М., Семенченко Г. В.* Трансформація структури сільськогосподарського виробництва України: регіональний аспект. — К.: УАРР/ПАП, 2000.
 21. *Бойко В. І., Норманський М., Лазня В. В. та ін.* Ринок продовольства. — К.: ІАЕ УААН, 1995. — 278 с.
 22. *Борщевський П. П., Чернюк А. Г., Смаглій О. Б.* Підвищення ефективності розвитку і розміщення харчової промисловості. — К.: Наук. думка, 1994. — 160 с.
 23. *Власність у сільському господарстві / За ред. П. Т. Саблука, В. В. Юрчишина.* — К.: Урожай, 1993. — 350 с.
 24. *Гладич Б. Б.* Аграрний ринок: Підручник. — Тернопіль, 2002. — 254 с.
 25. *Гончаренко В. В.* Кредитна кооперація. Форми економічної самопомогі сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика). — К.: Глобус, 1998. — 380 с.
 26. *Губені Ю. Е.* Досвід та проблеми розвитку аграрної політики трансформаційного періоду в Чеській республіці // Економіка АПК. — 2002. — № 3. — С. 118–124.
 27. *Дем'яненко В., Рылько Д.* Мировая аграрно-производственная система // МЭ и МО. — 1998. — № 8.
 28. *Дем'яненко В.* Спільна аграрна політика ЄС: суть, тенденції та значення для України // Економіка України. — 2003. — № 3. — С. 80–86.
 29. *Дерев'янюк О.* Основні напрямки системного трансформування харчової промисловості України // Економіка України. — 2000. — № 1. — С. 45–50.
 30. *Завадський Й. С.* Управління сільськогосподарським виробництвом в системі АПК. — К., 1992.
 31. *Кваша С. М.* Удосконалення аграрних зовнішньоекономічних відносин та особливості регулювання аграрного ринку в країнах ЄС // Економіка АПК. — 2000. — № 6.
 32. *Ковалев Е.* Продовольственная проблема в современном мире // МЕ и МО. — 1999. — № 6.
 33. *Коньгин В. С.* Фермерское хозяйство США. — М.: Агропромиздат, 1989 — 272 с.

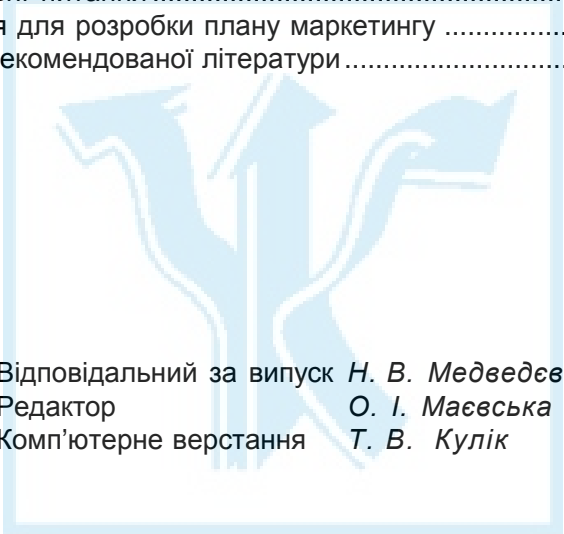
34. *Корінько М. Д.* Новий стан реструктуризації м'ясопродуктового комплексу України // Економіка АПК. — 1998. — № 11. — С. 25–31.
35. *Кучер О.* Земельний фонд як об'єкт державного управління // Економіка України. — 2000. — № 1. — С. 59–64.
36. *Маркарьян С. Б.* Проблемы агропромышленной интеграции в Японии. — М.: Наука, 1982. — 240 с.
37. *Мартынов В. Д.* Фермерская кооперация. — М.: Знание, 1990. — 64 с.
38. *Месель-Веселяк В. Я., Саблук П. Т., Монік М. Й.* Розвиток форм господарювання на селі — К.: Урожай, 1993. — 376 с.
39. *Методические* рекомендации по организации маркетинга в агропромышленном производстве // АПК: экономика, управление. — 1993. — № 7. — С. 45–55.
40. *Методические* рекомендации по организации маркетинга в агропромышленном производстве // АПК: экономика, управление. — 1993. — № 8. — С. 35–45.
41. *Олійник Д. С.* Кредитна кооперація у сільському господарстві: досвід і шляхи розвитку в Україні // Фінанси України. — 2003. — № 4. — С. 102–109.
42. *Організація* агробізнесу та підприємництва: Ч. 1 / За ред. В. П. Мартянова. — Харків: Харк. держ. аграрний ун-т, 1998. — 180 с.
43. *Основи* маркетингу на підприємствах АПК / За ред. П. І. Гайдуцького, Є. А. Бузовського. — К.: ІЕА УААН, 1992. — 38 с.
44. *Паньків І. Я., Петрунів В. В., Момонт У. А., Ді Т.* Довідник з агробізнес-менеджменту. — Львів: НВФ “Українські технології”, 2000–2001.
45. *Проблемы* развития региональных АПК / Под ред. В. Р. Боева. — М.: Агропромиздат, 1987.
46. *Про стратегію* трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України // Економіка України. — 2000. — № 9.
47. *Прогнозирование* развития региональных продовольственных комплексов / Под ред. Е. Н. Крылатых. — М.: Агропромиздат, 1989.
48. *Радченко В.* Ринкові проблеми інвестування агробізнесу // Економіка України. — 2000. — № 2. — С. 55–60.

49. *Реформування сільського господарства в Україні: широке поле* / За ред. Стефана фон Крамона-Таубаделя та Людвіга Штріве. — К.: Фенікс, 1999.
50. *Региональная специализация сельскохозяйственного производства* / П. П. Борщевский, Д. К. Прейгер, Р. А. Иванух. — К.: Наук. думка, 1989. — 200 с.
51. *Ричард Л. Кольз, Джозеф Н. Уль.* Маркетинг сельскохозяйственных продуктов // АПК: економіка, управління. — 1992. — № 1. — С. 60–65; № 5. — С. 33–37.
52. *Романова Л. В.* Становлення підприємництва в сільському господарстві. — К.: ІАЕ, 1997. — 274 с.
53. *Руснак П. П.* Економіка природокористування. — К.: Урожай, 1992. — 318 с.
54. *Рылько Д., Демьяненко В.* Проблемы и противоречия развития мировой агропродовольственной системы // МЭ и МО. — 2000. — № 8.
55. *Семенов В. Ф., Деречин В. В.* Регіональний АПК: теорія, практика, проблеми. — Одеса: ОКФА, 1995. — 164 с.
56. *Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П. Кирилова О. Л.* Основи агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. — Одеса: ОКФА, 1997.
57. *Семенов В. Ф.* Шляхи підвищення ефективності реформування агропромислового комплексу регіону. — К.: РВПС України НАН України, 1998. — 206 с.
58. *Семенов В. Ф., Сіваченко І. Ю., Федоряка В. П.* Загальний курс агробізнесу: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, І. Ю. Сіваченка. — К.: Знання, КОО, 2000.
59. *Ситник В. П.* та ін. Вдосконалення економічного механізму в АПК. — К.: Урожай, 1989. — 184 с.
60. *Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив.* — К.: Проект ТАСІS, 1999.
61. *Славюк Р. А.* Асоційовані форми аграрного бізнесу: особливості утворення, практика функціонування, перспективи регулювання. — Луцьк: Вежа, 2000. — 322 с.
62. *Соколенко С. І.* Сучасні світові ринки та Україна. — К.: Демос, 1995.
63. *Солдатов В. П., Сьомченков О. А.* Державна підтримка агробізнесу в США // Економіка АПК. — 1999. — № 11. — С. 89–93.

64. *Сіваченко І. Ю.* Міжнародний агробізнес: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2003.
65. *Территориальные системы в специализированных комплексах* / Отв. ред. Р. Н. Язынина. — К.: Наук. думка, 1990. — 160 с.
66. *Тимчишин О. Р.* Ринкові перетворення в бурякоцукровому підкомплексі // Економіка АПК. — 1998. — № 3. — С. 73–77.
67. *Формування та функціонування ринку агропромислової продукції: Практич. посіб.* / За ред. П. Т. Саблука. — К.: ІАЕ, 2000. — 556 с.
68. *Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази АПК в Україні: Матеріали до п'ятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників.* — К.: ІАЕ, 2003. — 82 с.
69. *Фінансовий і ціновий механізм АПК в умовах переходу до ринку* / П. Т. Саблук, М. Я. Дем'яненко, О. М. Шпичак та ін. — К.: ІАЕ УААН, 1993. — 350 с.
70. *Філіпчук Н.* Колгосп по-французьки // Голос України. — 2000. — 3 лют.
71. *Хомчак І. А.* Організація агрохімічного обслуговування сільськогосподарських підприємств // Економіка АПК. — 1998. — № 1. — С. 26–29.
72. *Худякова Т. М.* Территориальная организация агропромышленного комплекса крупного экономического района. — Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1991. — 152 с.
73. *Хэджес Т.* Организация хозяйства на фермах: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1966.
74. *Шуфрич Н. І.* Реформування земельної власності у постсоціалістичних країнах Східної Європи // Економіка АПК. — 2003. — № 1. — С. 135–137.

З М І С Т

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи агробізнесу”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи агробізнесу”	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	10
Завдання для контрольних робіт	10
Контрольні питання	12
Завдання для розробки плану маркетингу	14
Список рекомендованої літератури	16

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *О. І. Маєвська*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-1790

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП